

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Az utolsó pesti ház, melyet még jobbágy munkával építettek*

Forrás: *Az Újság*

Bp
(Hely)

1926. 12. 5.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

728.3

Hely

Pálffy palota

Idő

"1926"

Személy

Helyszám

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesfővárosi házinyomda 1923

Az utolsó pesti ház, melyet még jobbágy munkával építettek

Hol Kazinczy és Kisfaludy Károly találkozott íróbarátaival, hol Kossuth Lajos lapot szerkesztett s hol a Talpra magyar-t és a Tizenkét pontot nyomlatták 1848 március hó 15-én

Mindenképpen nevezetes ház a Kossuth Lajos-utcai Pálffy-palota, melynek birtokáért most egymásra ígéri a milliókat két vállalkozó csoport. Nevezetes ház nem csak azért, mert 1848 március 15-én benne nyomtatták ki a cenzura megvetésével Petőfi Nemzeti dal-át és a márciusi ifjuság Tizenkét pont-ját. És itt közbetűleg érdemes megemlíteni, mert történelmi pikantéria van benne, hogy az az ereklyének őrzött kézisajtó, melyen először szólalt meg a szabad gondolat, abban a nyomdai műhelyben állt, melynek egyik tulajdonosa — nem a jó Landerer, hanem Heckenast — mint most már tudjuk, az osztrák rendőrségnek fizetett kémje volt Pesten. Március

15-ének reggelén, mikor a nagy nyomdahelyiségben javában dolgoztak a szedők és működtek a gépek, a permetező esőben megjelent — az Egyetem-térről jövet — a ház előtt egy ifju sereg, a márciusi ifjuság, melynek vezetői Petőfi, Jókai, Vasvári Pál voltak. Megjelent a ház előtt, vezetői bementek a nyomdába és követelték Petőfi költeményének és a Tizenkét pontnak kinyomatását. Nem Heckenast volt éppen ott, hanem Landerer, aki a törvényre hivatkozva tiltakozott ugyan az erőszak ellen, de azután odasugta az ifjaknak, hogy csak vegyék hatalmukba a sajtógépeket, az erőszaknak ő majd engedni fog. Engedett is, a szedők kézbe vették és kiszédték cenzori jó-

A szabadsajtó első nyomtatványainak kiosztása Pesten 1848 március 15-én. (Egykoru fametszet után.)

vábhagyás nélkül a kéziratokat, a kész szedést azután a kézisajtóba emelték, ki is nyomtaták szépen, künn az utcán, az akkor még Hatvani-utcán pedig eközben Vasvári Pál és Irinyi szónokoltak s osztották szét azon melegeben a Tizenkét pontnak a sajtóból kikerült példányait az ezernyi népnek. «Nevezetes és jellemzi az akkori általános aggodalmasságot», írja érdekes feljegyzéseiben Prottmannak egyik embere, „hogy hivatalos helyeken már éjszaka tudtak a készülő eseményekről s még csak passzív ellentállásra sem mert gondolni senki.» Mikor Landerer és Heckenast nyomdája elkészült munkájával, délután három óra volt már. Az ifjuság vezetői ekkor elmentek a Nemzeti Muzeumba és felkérték Kubinyi igazgatót, hogy a sajtószabadság első győzelmének emlékére helyezze el a muzeum levéltárába a cenzura nélkül nyomtatott lapokat. Ezeknek az eseményeknek emlékére neveztek el azután Petőfi indítványára a Hat-

vani-utcai házat, melynek udvarán a Landerer-nyomda állt, Szabadsajtó-udvar-nak, az egész Hatvani-utcát pedig Szabadsajtó-utcá-nak. Másnap a március 15-iki nagy események öröme általános kivilágítás volt Pesten, de a legszebben talán a Szabadsajtó-udvar volt kivilágítva, kirakataiban az első szabad nyomdai termékek mellett Magyarország címere, Petőfinek és az ifjusági vezéreknek arcképei függöttek a szabaddá lett sajtó allegorikus képe mellett.

Azt mondoítam, nevezetes ez a ház nem csak a március 15-iki eseményekért, hanem egyébért is. Nevezetes a többi közt azért is, mert

ez volt az utolsó ház Pesten, melyet még jobbágmunkával építettek fel.

A múlt század elején még vendégfogadó állt a helyén: az Arany Csillag-fogadó. Jömlékezetű Bányai Elemér, Pest régi világának krónikása írta meg, hogy itt, az első emeleten rendezte be Kulcsár István 1806-ban az első fővárosi lap: a Hazai Tudósítások szerkesztőségét, itt volt a baráti találkozó helye Pest és az ország iróinak, itt rendezte Kulcsár a híres írói ebédjeit is, melyeknek Kaziczky is vendége volt, valahányszor Pestre hozta dolga. Dessewffy József gróf, mint 1821 szeptember 29-én Döbrenteynek írt levelében

mondja, ezeknek az ebédeknek egyikén találkozott «a mind pennával, mind ecsettel festeni tudó Kisfaludy Károllyal.»

Kulcsár halála után a Hazai Tudósítások szerkesztősége átköltözött a mai Reáltanoda-utca-ba (melynek akkor Földkert-utca volt a neve), mert az Arany Csillag-ot eladták. Vevője, Horváth József bajai eredetű földbirtokos, felépítette helyére — jobbágyainak munkájával, mint mondtuk — azt a bérpalotát, melynek, hogy most ki lesz az új tulajdonosa, a bírói fórumok fogják eldönteni. Annyi bizonyos, hogy a nagy időkben még Horváth-háznak hívták. 1841-ben már ennek a háznak első emeletén indította meg Kossuth Lajos lapját, mely első terjesztője volt eszméinek. Ebben az új szerkesztőségben állt Frankenburg Adolf, a régi jó író és Kossuth sok más munkatársának íróasztala is. Szomorú emlékezetessége is van ennek a háznak: az, hogy itt,

az elsőemeleti szerkesztőségi szobában lőtte agyon magát a drámaíró Czakó Zsigmond 1847 december 14-én

Azután eljöttek a szabadságharc fényes napjai, azután elkövetkeztek a gyász és a megtorlás napjai. A Szabadsajtó-udvarból Horváth-ház, a Szabadsajtó-utca-ból Hatvani-utca lett megint. A Landerer-nyomda elköltözött belőle, a földszinten kávéházat nyitottak: az egykori híres Kammon-kávéházat. Írók és belvárosi urak kedves feketéző és özsonnázó helye volt sokáig a jó kényelmes zsöllyeszékeivel az öreg «Kammon», míg — talán husz évvel ezelőtt — meg nem szűnt s lámpakereskedés, magkereskedés nem nyílt helyén. Akkor már jó ötven esztendeje Pálffy palotának hívták az egykori Horváth-házat és Szabadsajtó-udvart új tulajdonosáról, Pálffy János grófról, ki az egyszerű utcai homlokzatot díszesebbé alakította át, első emeletét fényes lakásul rendezte be magának s a festészet régi remekeivel ékesítette a pazar termeket, hogy legyen miben gyönyörködni, mikor rövidebb-hosszabb időt töltött Páris és Pozsony után Budapesten is. De Pálffy János meghalt s örökösei megváltak budapesti palotájától. Most dől majd el, hogy ki vagy melyik társaság lesz a történelmi emlékezetességű palota új gazdája.

Cikkek

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Személy

Az a gép, melyen a 12 pontot nyomták.

Cserna Károly rajza a Vasárnapi Ujságban.